

Sygn. akt I C 1085/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 grudnia 2015 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie Wydział I Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący SSO Ewa Ligoń – Krawczyk

Protokolant: Katarzyna Maciaszczyk

po rozpoznaniu w dniu 18 grudnia 2015 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa J. K.

przeciwko Skarbowi Państwa reprezentowanemu przez Prokuraturę Rejonową we W. i Prokuraturę Rejonową w A.

o zapłatę

1. oddala powództwo,
2. postanawia nie obciążać powoda kosztami postępowania w sprawie.

Sygn. akt *IC 1085/14*

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 2 października 2014 r. powód J. K. domagał się zasądzenia od pozwanego Skarbu Państwa reprezentowanego przez Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji, Ministra Sprawiedliwości i Prokuratora Generalnego kwoty 150.000.000 zł za wyrządzone mu szkody, krzywdy i utracone korzyści, jak też zasądzenia kosztów procesu. Powód podniósł, że prokurator Prokuratury Rejonowej we W. postanowieniem z dnia 30 września 2014 r., sygn. 1 Ds. 139/13, odmówił wszczęcia śledztwa na żądanie powoda, po tym jak powód złożył wniosek o ściganie wyżej wymienionego funkcjonariusza, który to wniosek odrzucił zastępca prokuratora Rejonowego w A. w sprawie Ds. 1114/14. Zdaniem powoda wskazane działania miały uniemożliwić mu odzyskanie wielomilionowego majątku, a ponadto od 2005 r. w sposób ciągły prowadzone miały być działania na jego szkodę w sprawie Ds. 349/05 Prokuratury Rejonowej w Iławie. Zmasowane działania funkcjonariuszy miały doprowadzić powoda do utraty majątku, rodziny, zdrowia (pозew – k. 4).

W odpowiedzi na pozew Skarb Państwa wniósł o oddalenie powództwa oraz zasądzenie kosztów postępowania. Pozwany zaprzeczył wystąpieniu przesłanek odpowiedzialności Skarbu Państwa, tj. szkody, krzywdy, bezprawnego zachowania funkcjonariuszy publicznych (odpowiedź na pozew – k. 14-19).

Na rozprawie w dniu 18 grudnia 2015 r. Sąd ustalił, że Skarb Państwa jest w niniejszym postępowaniu reprezentowany przez Prokuraturę Rejonową we W. i Prokuraturę Rejonową w A. (protokół rozprawy – k. 228).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Postanowieniem z dnia 29 września 2014 r. zastępca prokuratora Rejonowego w A. na podstawie art. 17 § 1 pkt 2, art. 305 § 1 i art. 325a k.p.k. odmówił wszczęcia śledztwa w sprawie Ds. 1114/14 w wyniku zawiadomienia J. K. w

sprawie przekroczenia uprawnień przez prokuratora Prokuratury Rejonowej we W. poprzez poświadczenie nieprawdy w postępowaniu 1 Ds. 28/14 (postanowienie z 29.09.2014 r. – k. 33-34).

Postanowieniem z dnia 30 września 2014 r. prokurator Prokuratury Rejonowej we W. na podstawie art. 17 § 1 pkt 1 i art. 305 § 1 k.p.k. odmówił wszczęcia śledztwa w sprawie 1 Ds. 139/13 dotyczącej prowadzenia przez prokuratora Prokuratury Rejonowej w Nowym Mieście Lubawskim postępowania Ds. 534/13 w sprawie podejrzenia niedopełnienia obowiązków przez zastępcę Prokuratora Rejonowego w Iławie w postępowaniu Ds. 349/05 oraz postępowania Ds./ 555/13 w sprawie podejrzenia przekroczenia uprawnień przez asesora Prokuratury Rejonowej w Elblągu w postępowaniu 3 Ds. 997/13. Zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa pochodziło od J. K., który zarzucał prokuratorom Prokuratury Rejonowej w Nowym Mieście Lubawskim zacieranie śladów przestępstw i udział w zorganizowanej grupie przestępczej, stronnictwo, bezczynność i łamanie prawa (postanowienie z 30.09.2014 r. – k. 20-21, pismo z 17.12.2013 r. – k. 24, zawiadomienie – k. 25-32).

J. K. złożył zażalenie na postanowienie z dnia 30 września 2014 r. (zażalenie z 07.10.2014 r. – k. 22-23).

J. K. jest osobą starszą, o niskich dochodach, obciążoną obowiązkiem alimentacyjnym, dotkniętą poważnymi schorzeniami urologicznymi, kilkakrotnie hospitalizowaną (zaświadczenia – k. 7, k. 44, k. 44v, k. 78-79, k. 134, k. 175, decyzja z 01.03.2015 r. – k. 80, zeznanie podatkowe – k. 81-82, zwolnienia – k. 84, k. 155, dokumentacja medyczna – k. 85-86, informacja – k. 148, k. 176, deklaracja – k. 174).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie powołanych dowodów z dokumentów, złożonych do akt sprawy i wykazujących związek z działaniami funkcjonariuszy publicznych, z którymi powód powiązał swe roszczenie w pozwie, tj. podejmowanymi w sprawach 1 Ds. 139/13 i Ds. 1114/14. Zauważyć przy tym należy, że okoliczności sprawy w postaci faktu wydania i treści orzeczeń prokuratorów Prokuratur Rejonowych w A. i we W. były co do zasady niesporne pomiędzy stronami. To z oceną faktów strony wiązały różne konsekwencje pod względem prawnym.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Podstawą faktyczną powództwa przeciwko Skarbowi Państwa powód uczynił wadliwe rozpatrzenie jego spraw i nieudzielenie mu pomocy w dochodzeniu sprawiedliwości przez wskazanych w pozwie prokuratorów Prokuratur Rejonowych w A. i we W..

Jak wynika z art. 417 § 1 k.c. za szkodę wyrządzoną przez niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej ponosi odpowiedzialność Skarb Państwa lub jednostka samorządu terytorialnego lub inna osoba prawna wykonująca tę władzę z mocy prawa. Na mocy art. 417¹ § 2 k.c., jeżeli szkoda została wyrządzona przez wydanie prawomocnego orzeczenia lub ostatecznej decyzji, jej naprawienia można żądać po stwierdzeniu we właściwym postępowaniu ich niezgodności z prawem, chyba że przepisy odrębne stanowią inaczej. Przesłankami odpowiedzialności deliktowej Skarbu Państwa, przewidzianej tak w art. 417, jak i art. 417¹ k.c. są: bezprawność działania lub zaniechania sprawcy, szkoda oraz normalny związek przyczynowy między bezprawnym zachowaniem sprawcy a szkodą. Dla przyjęcia odpowiedzialności z tego ostatniego przepisu wymagane jest uzyskanie tzw. prejudykatu stwierdzającego niezgodność z prawem prawomocnego orzeczenia stanowiącego źródło szkody, a żadne przepisy nie przewidują odrębnego postępowania o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnych orzeczeń wydanych w sprawach karnych, innych niż przewidziane w art. 552 k.p.k. Nie oznacza to jednak, że brak jest w ogóle podstaw do odpowiedzialności Skarbu Państwa za szkodę wyrządzoną przez wydanie orzeczeń innych niż objęte regulacją przewidzianą w art. 552 k.p.k. Jeżeli przepisy nie przewidują procedury prejudycjalnej dla jakiegoś rodzaju (kategorii) prawomocnych orzeczeń, to w razie szkody wyrządzonej przez wydanie takiego orzeczenia, do odpowiedzialności Skarbu Państwa ma zastosowanie art. 417 k.c., a nie art. 417¹ § 2 k.c., gdyż nie można przyjąć, że tylko ze względu na brak postępowania prejudycjalnego, poszkodowany pozbawiony jest możliwości uzyskania odszkodowania za wydanie niezgodnego z prawem prawomocnego orzeczenia o charakterze np. incydentalnym. Sąd w sprawie odszkodowawczej samodzielnie bada i ustala, czy wydane w sprawie karnej orzeczenie, wskazane przez

powoda jako przyczyna szkody, jest zgodne z prawem czy bezprawne (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 czerwca 2013 r., sygn. V CSK 348/12).

Zastosowanie przepisów o odpowiedzialności odszkodowawczej Skarbu Państwa uzależnione jest od zaistnienia szkody po stronie powoda, pozostającej w adekwatnym związku przyczynowym z działaniem funkcjonariuszy publicznych, a zachowanie to musi być bezprawne.

Powód nie wykazał powyższych okoliczności, które przemawiałyby za odpowiedzialnością Skarbu Państwa względem niego. Nie zaoferował w myśl art. 6 k.c. żadnego skonkretyzowanego i realnego materiału dowodowego na okoliczność istnienia bezprawności w działaniu funkcjonariuszy Skarbu Państwa polegającym na wydaniu rozstrzygnięć odmawiających wszczęcia śledztwa wskutek zawiadomień powoda w sprawach 1 Ds. 139/13 i Ds. 1114/14. Samo wydawanie orzeczeń niezgodnych z wnioskiem strony nie jest wystarczające do uznania, że Skarb Państwa naruszył prawo. Orzeczeniem niezgodnym z prawem jest tylko takie orzeczenie, które jest sprzeczne z zasadniczymi i niepodlegającymi różnej wykładni przepisami, z ogólnie przyjętymi standardami orzecznictwa lub wydane w wyniku rażąco błędnej wykładni czy oczywiście niewłaściwego stosowania prawa. W niniejszej sprawie jedynie z oświadczeń powoda wynikało jakoby istniały klarowne, bezpośrednie dowody słuszności jego wniosków i zawiadomień, a funkcjonariusze publiczni ignorowali oczywistość jego racji. Podkreślić należy, że prokurator przy wykonywaniu czynności określonych w ustawach jest niezależny (art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 20 czerwca 1985 r. o prokuraturze). Powód miał i wykorzystywał możliwości przyznane mu w Kodeksie Postępowania Karnego w celu wzruszania rozstrzygnięć prokuratorów w drodze kontroli instancyjnej.

Poza wykazaniem bezprawności zachowania funkcjonariuszy publicznych, dla obciążenia odpowiedzialnością Skarbu Państwa konieczne jest udowodnienie, że spełnione były przesłanki podjęcia działania zgodnego z żądaniem strony, a takie działanie miałoby wpływ na sferę majątkową lub dóbr osobistych strony. Tylko wówczas można mówić o istnieniu adekwatnego związku przyczynowego pomiędzy szkodą, a zdarzeniem ją powodującym (art. 361 § 1 k.c.). Powód nie sprostał ciężarowi dowodu w tym zakresie i nie dostarczył żadnego materiału na potwierdzenie istnienia przesłanek wszczęcia śledztwa w przedmiocie naruszenia obowiązków przez prokuratorów wskazanych w zawiadomieniach o podejrzeniu popełnienia przestępstwa, ani nie wykazał, że dowodów tych sam uzyskać nie może (art. 250 § 1 k.p.c.), a dostęp do nich wymaga zezwolenia sądu z uwagi na np. pozostawanie w dyspozycji osób trzecich lub określoną kategorię poufności.

Nie ma też związku pomiędzy niewszczęciem postępowania karnego przeciwko rzekomemu naruszcycielowi praw powoda, a hipotetyczną szkodą w postaci utraty majątku, zdrowia. Stwierdzenie winy w postępowaniu karnym ułatwia dochodzenie poszkodowanemu roszczeń cywilnoprawnych od sprawcy naruszenia, jednak nie jest po temu niezbędne. Powód nie wykazał jakiej szkody/krzywdy miał doznać wskutek odmowy wszczęcia śledztwa przez prokuratorów prokuratur wymienionych w pozwie i następnych pismach procesowych. Rozstrój zdrowia uczestnika postępowania nie jest normalnym następstwem procedowania. Powód nie sprecyzował na czym miała polegać wyrządzona szkoda w jego prawnie chronionych dobrach, tj. w jaki sposób jego majątek doznał uszczerbku, jak się ten uszczerbek przejawiał, a także jakie okoliczności dotyczące jego stanu zdrowia mogą być powiązane z czynnościami funkcjonariuszy Skarbu Państwa.

Norma art. 417² k.c. zawiera regulację prawną odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną takim wykonywaniem władzy publicznej, któremu nie można przypisać cechy bezprawności (tzw. szkody legalne). Celem tej regulacji prawnej, która wykracza poza minimalny standard ochrony jednostki określony przez art. 77 ust. 1 Konstytucji RP, jest zapewnienie poszkodowanemu kompensaty szczególnie dotkliwych uszczerbków spowodowanych władczą działalnością jednostek państwa i samorządu terytorialnego, jeżeli przemawiają za tym normy etyczne, a wobec zgodnego z prawem zachowania sprawcy usunięcie tych następstw nie jest możliwe na podstawie przepisów ogólnych. Przywołany przepis ogranicza uszczerbki, za które poszkodowanemu można przyznać kompensatę do szkód na osobie. Szkoda na osobie powstaje wskutek m.in. naruszenia dóbr osobistych poszkodowanego, a w szczególności zdrowia. Dla zasądzenia odszkodowania na tej podstawie musi zostać zachowana tego rodzaju łączność przyczynowo-skutkowa

pomiędzy zdarzeniem powodującym szkodę a szkodą, że bez określonego działania funkcjonariusza (choćby w pełni prawidłowego) nie doszłoby do powstania szkody w postaci uszkodzenia ciała czy rozstroju zdrowia.

W niniejszej sprawie, o czym wspomniano już powyżej, strona powodowa nie zdołała w żaden sposób wykazać, iż pomiędzy działaniami funkcjonariuszy publicznych, a rzekomym uszczerbkiem w sferze jej prawnie chronionych dóbr istnieje tego rodzaju łączność przyczynowo-skutkowa, że bez określonego działania funkcjonariusza nie doszłoby do powstania szkody w tych dobrach. Dokumentacja w przedmiocie sytuacji zdrowotno-socjalnej powoda, stanowiąca załączniki do wniosków o zwolnienie od kosztów sądowych i ustanowienie pełnomocnika z urzędu, wskazuje wyłącznie na naturalne przyczyny obecnego stanu zdrowia powoda, niezależne od zachowań funkcjonariuszy publicznych.

Powództwo podlegało oddaleniu, o czym orzeczono jak w pkt 1 wyroku.

O kosztach procesu Sąd orzekł w oparciu o art. 102 k.p.c., mając na uwadze przede wszystkim względy natury podmiotowej związane z sytuacją finansową i życiową powoda, które zadecydowały o wcześniejszym zwolnieniu go od kosztów sądowych. Zgodzić się co prawda należy z poglądem Sądu Najwyższego wyrażonym w wyroku z dnia 26 listopada 2003 r. (sygn. akt I PK 585/02, LEX nr 527066), że prawo do sądu nie oznacza przyzwolenia na konstruowanie wszelkich możliwych roszczeń i woluntarystyczne określanie ich wysokości, gdyż strona winna mieć świadomość konsekwencji takiego formułowania roszczeń, także w zakresie kosztów postępowania. Jednakże w sprawie niniejszej wspomniana wyżej sytuacja życiowa i finansowa powoda, będącego osobą cierpiącą na nowotwór oraz otrzymującą niskie dochody, przeznaczane w znacznej części na regulowanie zobowiązań alimentacyjnych, miały decydujące znaczenie przy rozstrzygnięciu o kosztach procesu i przemawiały za odstąpieniem od obciążenia powoda kosztami zastępstwa procesowego poniesionymi przez pozwanego Skarb Państwa (punkt 2. wyroku).

Z uwagi na powyższe orzeczono jak w sentencji.